

Femton fascinerande läkemedelshistorier

NY BOK

LÄKEMEDEL SOM FÖRÄNDRAT VÄRLDEN

FÖRFATTARE: Johan Wennerberg

FÖRLAG: Apotekaresocieteten

Att vi blir allt äldre och allt friskare upp i åren har många orsaker. Läkemedel är ett skäl till vår ökande vitalitet.

Boken *Läkemedel som förändrat världen* innehåller berättelser om hur femton livsförändrande läkemedel forskats fram med en kombination av skarpsinnigt vetenskapligt tänkande, envishet och idoghet – och ibland också med slumpens hjälp.

Författaren till boken, Johan Wennerberg är väl insatt i läkemedlens historia. Han är docent i organisk kemi, är väl förtrogen med ämnet och han skriver begripligt om ett komplext ämne.

Författaren går kronologiskt fram; börjar med Morfin från 1805 och avslutar med Sildenafil (Viagra) som upptäcktes 1989 och kom ut på marknaden 1998.

Däremellan kom Insulin i början av 1920-talet och Sulfa på 30-talet. Penicillin blev tillgängligt 1943, trots att det upptäcktes redan 1928.

Utvecklingen på 1940-talet av Astras exportsuccé lokalbedövningsmedlet Lidokain (Xylocain m.fl. produktnamn)

har inneburit enorma framsteg för kirurgi, tandvård och veterinärmedicin. Medlet och dess uppföljare används världen över än idag.

Professor Arvid Carlsson fick år 2000 Nobelpriset i Medicin eller fysiologi för sitt arbete att utveckla L-dopa för behandling av Parkinsons sjukdom. Medlet introducerades 1970. Arvid Carlssons nytänkande stötte till en början på hårt motstånd, men inte minst med patienternas dramatiska tillfrisknande som övertygande bevis – i några fall kunde de resa sig ur rullstolarna och börja gå igen – tystnade kritiken.

Den smått otroliga historien om magsårsmedicinen Losec eller Omeprazol, utvecklat vid Hässle, har berättats många gånger för; men tål sannernigen att läsas igen. Losec gjorde mer eller mindre slut på magsårskirurgi. Idag gör ett normalstort centralasarett lika många magsårsoperationer per år som man i snitt gjorde under ett par dagar för 50 år sedan!

Spännande och intressant är även kapitlet om betablockaren Metoprolol också den medicinen utvecklad vid Hässle med handelsnamn Seloken.

Det upptäcktes 1969 och blev tillgängligt 1975. Men att kalla Metoprolol ett läkemedel som förändrat världen är väl ändå att ta i.

Själv arbetade jag på 1960-talet som läkemedelskonsulent i Sverige för brittiska ICI, Imperial Chemical Industries, Pharmaceuticals Division som 1964 lanserade världens första betablockare Inderal för behandling av kärlkramp och hjärtarytmier, senare även för högt blodtryck. Inderal blev omedelbart en framgång.

Några år senare kom så i tur och ordning Aptin från Hässle, Eraldina från ICI, Tenormin från ICI och Seloken från Hässle. Reservation för andra företag som också kan ha lanserat betablockare under dessa år. Betareceptorblockad – men knappast Metoprolol ensamt – ändrade världen.

Denna invändning förtar inte det goda helhetsintrycket av boken. Den är en guldgruva för alla som intresserar sig för några av våra viktigaste mediciners tillkomst. Årets julklapp till forskningsintresserade!

CARL-OLOF BÖRJESON

Medicinskribent

